

DROMEN

& 'Catalysts!' op Experimenta, Lissabon

DRAMMEN

Met 'Catalysts!' stelt Bruinsma een beladen onderwerp aan de orde: kunnen – of moeten – grafisch ontwerpers een politiek geëngageerde positie innemen? Juist omdat de grafische vormgeving zich als eigen (beeld)taal heeft genesteld in ons dagelijks leven zouden we alert moeten zijn op alle mogelijke beïnvloeding via diverse media, meent Bruinsma. Deze stelling wordt per thema verder uitgediept door onder meer de Frans-Amerikaanse Erik Adigard (engagement), de Portugees Fernando Brizio (verleiding), en de Fransman Pierre di Sciullo (informatie).

De expositie opent verleidelijk met opgehangen, gefreesde tekstbordjes: 'Believe', een installatie van Ed Annink. Met zijn bureau Ontwerpwerk gaf hij 'Catalysts!' transparant vorm in een lastige, galerijachtige bovenverdieping van het Centro Cultural de Belém. Bij Believe ligt ook een dwingend advies van wijlen Tibor Kalman: 'Stay away from corporations that want you to lie for them.' De Britse ontwerper Jonathan Barnbrook interpreteerde dit citaat in een strip filmstills. Tijdens een omlijstende discussie stelde Barnbrook: "Ontwerpers kunnen met hun werk wel degelijk voor een ware aardverschuiving in de samenleving zorgen". Hier klinkt een echo van het revolutionair élan uit de nog jonge Sovjet Unie, bijna een eeuw terug. Met hun inmiddels klassiek politieke grafische vormgeving fungeren El Lissitzky en Aleksandr Rodchenko als vaandeldragers

op 'Catalysts!' Mooi passend in dit tijdsbeeld toont Jan van Toorn hun werk in een sobere kiosk. Meer van zulke bouwsels fungeren als tijdslijn en geweten van de grafische vormgeving. Ach, wat stemmen die oude revolutionaire dromen nu toch weemoedig.

Morele machteloosheid Rob Schröder werkte als Wild Plakken-ontwerper sterk in de traditie van de Sovjets en John Heartfield. In zijn huidige hoedanigheid als tv-maker sluist hij een overvloed van visuele prikkels de expositie binnen. Televisiebeelden met domme reclames, harde porno, valse politici doorsnijdt hij met aangrijpende historische gebeurtenissen. In een videozaal aan het einde van de expositie stort Schröder nog meer 'morele paniek' (de zijne?) uit. Hier voel je je inderdaad een machteloos zapper, niet meer in staat om met politieke opvattingen het wereldleed te pareren dat je huiskamer instroomt. Deze catarsis moet de kijker extra aanzetten stelling te nemen tegen de almacht van de media. Dat ageren ontaardt niet zelden in het soort gedram, waarmee Klaus Staack en Wild Plakken in de gepolariseerde jaren zeventig en tachtig nog wel enig effect sorteerden. Nu is dat ondenkbaar; temeer omdat politiek links en rechts zich van elkaars denkbeelden bedienen. Mede daardoor lijken ook de ooit wel sympathieke Adbuster-campagnes tegen consumentisme achterhaald. Puur op vormgeving beoordeeld komen de imitaties

De Portugese Experimenta designbiënnale in Lissabon benadrukt de inhoudelijke kant van vormgeving. Deze editie werd getrokken door 'Catalysts!', een expositie met sociaal bewogen grafische vormgeving. Max Bruinsma blijkt theoretisch geweten van het grafisch ontwerp, best denkbare conservatie. Hij omringde zich met praktiserende ontwerpers die als medecuratoren geëngageerde karakterdeelhema's gestalte met – helaas niet altijd even overtuigende – voorbeelden.

Chris Reinewald

eigenlijk futloos en voorspelbaar over. Verder blijkt dat jongeren, misschien beeldenovervloed, nu vaak amper Ad Calvin Kline-persiflage niet van de o Calvin Klein-reclame kunnen onderscheiden. En tuttekettut, dat ieder bedrijf per de fout is, dat gelooft toch ook niemand. Op de expositie hangt een gemanipuleerde НЕМ reclame. Niet met een rank fotoerop maar met een middelbare moeder ondergoed. Koddig, maar hier had de echte campagne van The Bodyshop g. Dit oprecht geëngageerde cosmetica leverde met een voluptueuze Barbie, vanwege de jaren negentig een bedu scherper commentaar op de anorexiabeelden.